

VU Research Portal

Korean Christian Religious Education and the Hermeneutics of Action: Nurturing Intergenerational Relationships

Won, Shin-Ae

2007

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Won, S.-A. (2007). *Korean Christian Religious Education and the Hermeneutics of Action: Nurturing Intergenerational Relationships*. [PhD-Thesis – Research external, graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam]. Paul Rho.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

SAMENVATTING

Koreaanse christelijke godsdienstige opvoeding en een handelingsgerichte hermeneutiek. Over vormende intergenerationele relaties

Hoewel het gerapporteerde onderzoek betrekking heeft op christelijk godsdienstonderwijs, is het wat vorm en inhoud betreft interdisciplinair. Ook de aanbevelingen voor de praktijk hebben een interdisciplinair karakter.

Er wordt een historisch overzicht en een analyse van de stand van zaken geboden van het christelijk godsdienstonderwijs in Zuid-Korea. Daarnaast worden voorstellen tot verbetering aangegeven. Zoals te verwachten, gezien de aard van onderwijs, worden de voorstellen verbonden met veranderingen buiten het godsdienstonderwijs. De voorgestelde veranderingen voor het Koreaanse, christelijk godsdienstonderwijs dienen betrokken te zijn op een breed scala van aspecten van de Koreaanse samenleving. Het onderzoek laat zien hoe zulke voorstellen tot verandering en verbetering in relatie kunnen worden gebracht met een wezenlijk probleem in de Koreaanse samenleving: de generatiekloof.

De onderhavige studie richt zich allereerst op die Koreaanse godsdienstpedagogen, die werkzaam zijn in universitaire theologische faculteiten, en op hen die als pastores werken binnen kerken. Eerst genoemden hebben de gelegenheid tot interactie met studenten die in de toekomst als leiders van kerkelijke gemeenschappen werkzaam zullen zijn. Laatst genoemden kunnen rechtstreeks een standpunt innemen bij het scala aan maatschappelijke problemen, inclusief maar niet uitsluitend bij spanningen tussen generaties.

Het christelijk godsdienstonderwijs in Korea werd gedomineerd door zowel de systematische theologie als door de Minjung theologie. Theologieën die op hun beurt zijn beïnvloed door de dualiserende werking van het positivisme van het eind van de negentiende en de twintigste eeuw in de westerse filosofie. De dissertatie schetst enige van de pedagogische posities die voortkomen uit uiteenlopende positivistische interpretaties. Dat toont tevens aan hoe die posities zekere maatschappelijke houdingen en verwachtingen bepaalden en opvattingen over sociale attitudes normeerden.

Om de tweezijdige tegenstellingen die voeding geven aan conflicten tussen het positivisme en zijn critici te overwinnen, is er de noodzaak tot filosofische en retorische herschikking van wat ten grondslag ligt aan wat in de westerse wereld wordt aangeduid als post-positivisme, post-structuralisme of post-modernisme. Het is pas sinds kort dat zulke herschikkingen invloed krijgen op de tegenstellingen binnen het christelijk godsdienstonderwijs in Zuid-Korea.

Dergelijke herschikkingen worden in deze dissertatie gepresenteerd als een toenemende radicale hermeneutische lijn. Een lijn die loopt vanaf het werk van Hans Georg Gadamer via dat van Jürgen Habermas en vervolgens naar dat van Jacques Derrida en James Caputo. Hermeneutische posities die in de dissertatie worden verkend, omvatten vooronderstellingen over de basis van betekenissen en de transformatie tot verstaan in een variatie van tekstuele, intertekstuele en extratekstuele spanningen.

Onze vooronderstellingen over hoe we de wereld leren verstaan en hoe we de verschillende interpretaties van de wereld waarderen, zijn integraal verbonden met onze waarderingen van wat we belangrijk achten in alle domeinen van de opvoeding. De pedagogische praktijken die vervolgens worden geïnstitutionaliseerd om onze pedagogische doelen te bereiken, geven op hun beurt vorm aan of versterken reeds bestaande vormen van sociale interactie. Het resultaat is de eerder genoemde waardering van sommige vormen van maatschappelijke verhoudingen boven andere. Dit vanuit het geloof dat veranderingen in de filosofische vooronderstellingen, die hebben geleid tot de theologische en pedagogische posities binnen het Koreaanse godsdienstonderwijs, de opvoeders de vrijheid zullen geven te kiezen voor een andere benadering van de problemen die in hun leefwereld voorkomen.

De verkenning van dergelijke problemen wordt niet gepresenteerd als iets dat los staat van theologische en pedagogische of zelfs hermeneutische inspanningen. Zo'n exploratie wordt gepresenteerd als deel van een voortgaande (radicale) hermeneutische benadering van vragen over de formatie van betekenissen, de groei van begrip, en het koesteren van relaties die voor beide richtinggevend zijn.

Het vormgeven van filosofische posities van platonisme of positivisme en de verschillende tegenstellingen heeft geleid tot een formidabele dominantie van de Theorie. Nadat in het onderzoek de hermeneutische lijn is gevolgd, is het een uitdaging om te vragen naar de praktische consequenties die voortvloeien uit de veranderingen door de verdedigde theorie.

In het onderzoek is getracht los te komen van de noodzaak om zo'n vraag te stellen. De accenten en argumenten die bij verschillende punten langs de hermeneutische lijn zijn gegeven, zijn even zovele pogingen om de vooronderstelling ter discussie te stellen dat er noodzakelijke verbindingen zijn tussen alle vooraf vastgelegde 'gegeven' en 'puur' filosofisch/theoretische vooringenomen standpunten en alle vooraf vastgelegd 'gegeven' en 'puur' praktisch engagement. De opvatting wordt verdedigd dat men, nadat de dominantie van de Theorie opzij is gezet, niet moet vragen wat 'de theoretische verbinding' is tussen een theorie en een voorgestelde actie.

Hiermee wordt de visie verbonden dat alle opvoeders noodzakelijkerwijs altijd zijn gesitueerd in specifieke contexten, op specifieke momenten in de tijd, met specifieke op kennis gebaseerde vooronderstellingen, en toegerust met specifieke talige en sociale gereedschappen. Daarom deugt de opvatting niet dat men zonder enig hulpmiddel en met slechts een 'alles is mogelijk'-interpretatie achterblijft, nadat de dominantie van de Theorie en de betrokkenheid van ideeën op de wereld rondom, is verworpen.

In het concluderend hoofdstuk wordt beschreven hoe de niet-filosofische ethiek en het overeenkomstig gesitueerd zijn voor Koreaanse godsdienstpedagogen van belang is voor hun verantwoordelijkheid in hun gemeenschappen en bij het onderwijs, en hun betrokkenheid bij waardevolle samenlevingsverbanden. Er worden strategieën voorgesteld om de door de Koreaanse situatie veroorzaakte spanningen tussen generaties te slechten.

Ofschoon de conclusies van het onderzoek duidelijk anti- of post-filosofische standpunten behelzen ten aanzien van de verbinding van theorie en praktijk, is het voor het Koreaanse christelijke godsdienstonderwijs van groot belang dat met het volgen van de hermeneutische lijn een vals dualisme wordt

voorkomen. Vervolgens vindt rescriptie plaats van sleutelbegrippen met betrekking tot traditionele opvattingen over 'betekenis', 'begrijpen' en 'communicatie'. De hermeneutische lijn volgend, komen dan ook de navolgende zaken aan de orde.

Gadamer inzet om het hermeneutisch begrip te zien als een specifieke vorm van begrijpen en zijn erkenning van de universaliteit daarvan, biedt de intellectuele ruimte voor de christelijke opvoeder om relaties te beschouwen als (re-)creatie van de betreffende subjecten waardoor deze worden gevormd. Beïnvloed door het werk van Gadamer beginnen we onszelf en onze levensontwerpen te zien als noodzakelijk verbonden met de levensontwerpen van talloze andere individuen en groepen. We beginnen oog te krijgen voor de interpretatie van het verleden en het heden, van onszelf en van anderen, en van onze interpretaties en vooronderstellingen en de werkelijkheid. Een dergelijk zien biedt ons een blik op de veranderingen in dergelijke interpretaties, die kunnen leiden tot veranderingen in onze verhoudingen met anderen, en dat er dientengevolge, verandering kan plaatsvinden ten gunste van een betere wereld. Zo'n mogelijkheid tot verandering herinnert ons er natuurlijk aan dat we leven en dat begrip daarvoor consequenties heeft voor ons in de wereld staan.

Duidelijker nog dan Gadamer, verwerpt Derrida onze vooronderstelde dualistische opvattingen. Het onderscheid tussen geloof en kennis, subject en object, zelf en ander begint zijn waarde te verliezen als instrument voor het verwerven van beter begrip en voor het verwerven van het begrip op zich. Wanneer zulke onderscheidingen vervallen, worden ook andere vormen van onderscheid en verwante onderwerpen waarmee traditionele opvattingen over de generatiekloof zijn verdedigd, ter discussie gesteld. We zijn dan meer genegen om het 'natuurlijke' karakter van het onderscheid te bevragen tussen centrum en marge, normaal en abnormaal, traditie en innovatie, autoriteit en tegenstand, mannelijk en vrouwelijk, familiegebonden en niet familiegebonden, en tussen jong en oud.

Het werk van Derrida versterkt de suggestie van Gadamer en Habermas dat wat in naam van de Waarheid wordt gepresenteerd, veel heeft te danken

aan de geloofsnormen en –regels, en tot verkalking van relaties leidt. Het belangrijkste bij het uitwissen van het onderscheid tussen begrip en actie, is, dat het ons helpt om zicht te krijgen op het gegeven dat nieuwe waarheden en idealen kunnen leiden tot nieuwe vormen van solidariteit, nieuwe concrete samenwerkingsacties en nieuwe relatievormen. Overeenkomstig kan het werk van Derrida de door Habermas aangegeven noodzaak om allereerst bestaande relaties te analyseren om vervolgens nieuwe aan te gaan, overstijgen om vervolgens gelegitimeerd met nieuwe relaties verder te gaan. Wanneer we zo meer aandacht hebben voor het bevragen van gegevens, worden we meer gericht op het luisteren naar de stem van Anderen, meer gericht op de micro-verhalen die onze wereld vervolgens steeds meer vorm geven. We krijgen dan bij voorbeeld meer vertrouwen in activiteiten waarin ouderen en jongeren samenwerken en elkaars cultuur leren verstaan.

Derrida's werk kan leiden tot een levendige viering van alles wat er is, van alle chaos die zich ontplooit tot steeds weer nieuwe relaties en vormen van bestaan. De overdadige viering van talloze, fluctuerende relaties waartoe een Derridaanse gevoeligheid voor het spel van de wereld aanmoedigt, kan niet één op één worden vergeleken met de weerstanden die de wereld biedt aan onze individuele en gemeenschappelijke pogingen om een nieuw begrip te verwerven door in nieuwe relaties te stappen (en ongewenste, oudere relaties en vormen van begrip, achter ons te laten). Wanneer sommige opvoeders alleen maar beschikken over Derridaanse gevoeligheid, kan het voorkomen dat ze slechts kiezen uit een variatie aan inter-personele, sociale en economische contexten.

Het is vooral ten aanzien van dit punt, dat ik van mening ben dat het werk van Caputo van groot belang is voor christelijke opvoeders. Meer dan Gadamer en Habermas' herformuleringen van traditie, houden Caputo's inzichten in de situationale dynamiek van flux (doorstroming) onze geest open om te begrijpen hoe de wederzijdse doordringing van uiteenlopende typen praktijk, inclusief economische en politieke praktijken, een generatie en haar individuele leden kan vormen. Zijn opvattingen over flux, meer nog dan de suggesties die zijn aangereikt door Habermas, helpen ons zicht te krijgen op details van hoe

individuele capaciteiten en acties gevormd kunnen worden door krachtsverhoudingen waar het individu geen controle over heeft. Zijn werk helpt ons om de identiteiten van de verschillende generaties niet te beschouwen als gegeven of als vaststaand, maar als radicaal en verschillend gereconstrueerd. Daarenboven daagt Caputo's begrip van flux opvoeders uit om zichzelf open te stellen voor radicale onzekerheid en voor de radicale openheid van het leven dat als toekomst volstrekt onkenbaar is.

Caputo's werk is ook uniek, omdat het ons helpt beter te begrijpen waarom de uitdagingen die op ons afkomen het radicaal risicovolle actueel handelen op grond van ons geloof in het leven vertegenwoordigen. Met Caputo moeten we accepteren dat er niet alleen 'veilige' gebeurtenissen zijn die we in ons werk zullen tegenkomen, maar dat er ook rampzalige gebeurtenissen zijn zonder precedent, die ons slechts de mogelijkheid bieden om te gissen; gebeurtenissen die ons altijd met aarzeling achterlaten in de flux.

Met andere woorden, Caputo reikt ons een gevoel van flux aan dat samenvalt met een gevoel dat er veel gevaren dreigen in de wereld, dat er gevaar is voor het Zelf dat intens luistert naar de stem van de Ander. Caputo maakt ons gevoelig voor het feit dat begrijpen het lopen van risico inhoudt. Even belangrijk is echter het feit dat hij ons ook aanmoedigt om risico te lopen, voorbij te gaan aan de superafwegingen die de positivistische noties van zekerheid vereisen en die ongewild worden aangemoedigd door de Habermasiaanse visie van de 'wil-tot-theoretiseren'. Het werk van Caputo bereidt ons psychologisch en emotioneel voor op die uitdagingen die ons tegemoet komen wanneer we terecht komen in nieuwe relaties met anderen in een 'postmoderne' wereld, en leert ons die te verstaan.

Terwijl Caputo ons helpt te begrijpen dat onze relaties met anderen noodzakelijk constitutief zijn als een element van het onkenbare, blijft hij ook vasthouden aan zijn overtuiging dat zo'n element ons handelen in de wereld niet moet ontmoedigen. Zijn werk bemoedigt ons om voort te gaan op weg naar het onbekende als een integraal deel van alle pogingen om te begrijpen, en om productieve waardevolle relaties op te bouwen. Het helpt ons te zien dat we in

een contingente en deels onkenbare wereld, onszelf en anderen bij uitstek kennen en wij gekend worden door anderen als resultaat van ons doen, in de wijze waarop we naar voren treden, zoals 'de boom aan de vruchten wordt herkend' (Mattheus 12:33).

Caputo waarschuwt ons er ook voor dat we onszelf ook kunnen overgeven aan Derridaans geweld wanneer we ons verbinden met de levens van anderen. Het is hier dat het fluxmodel een voortdurende roep is om vernieuwende, menselijke verantwoordelijkheid door zowel de vooroordelen van oudere generaties te bevragen alsook de wijze van disciplinaire en normstellende opvoeding die alle Koreanen heeft gevormd en nog steeds vormt. Het is een uitdaging om verantwoordelijkheid te nemen voor het voorstellen van nieuwe normen, om te beslissen wat moet worden gedaan, en om betrokken te raken bij het benoemen van de noodzakelijke veranderingen in ons midden.

(vertaling: Dr. Wim Westerman & Dr. Siebren Miedema)